

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

WSPÓLNOTA

nr 3/1191
30 stycznia 2016
cena 24 zł (w tym VAT)

**Nadzór nad
zadłużonymi
gminami**

////////////////////////////////////

**Edukacja
domowa: biznes
kosztem miast**

////////////////////////////////////

Nie pozwolimy się uciszyć

**Jacek Gursz z Ogólnopolskiego Porozumienia
Organizacji Samorządowych**

PKWU 22.13 SWW 2711 PCN 4902 NAKŁAD 8 TYS. EGZ. ISSN 0067-0935

Żeby starość nabrała barw

Uniwersytety trzeciego wieku sprzyjają aktywizacji społecznej, intelektualnej i ruchowej seniorów. Ich celem jest poprawa jakości życia oraz stworzenie warunków dobrego starzenia się poprzez systematyczne pogłębianie wiedzy i pracę twórczą.

Autor: Joanna Podgórska-Rykała

Wśród innych celów uniwersytetów trzeciego wieku można wskazać: upowszechnianie inicjatyw edukacyjnych, aktywizację intelektualną, psychiczną, społeczną i fizyczną osób starszych, pogłębianie wiedzy i umiejętności, ułatwianie kontaktów z instytucjami takimi, jak służba zdrowia, ośrodki kultury czy ośrodki rehabilitacyjne, angażowanie słuchaczy w aktywność na rzecz otaczającego ich środowiska, podtrzymywanie więzi społecznych i komunikacji wśród seniorów oraz bardzo popularną w ostatnich czasach integrację międzypokoleniową.

W starzejącym się społeczeństwie coraz większym wyzwaniem staje się aktywizacja i zaangażowanie osób starszych w życie społeczne. Minęły już czasy, gdy dziadkowie zajmowali się tylko wnuka-

mi lub spędzali dni przed telewizorami. Dziś wejście w trzeci wiek nie oznacza już schyłku życia, a raczej początek nowego etapu. Więcej czasu dla siebie, więcej czasu na rozwijanie pasji i podejmowanie nowych wyzwań.

Trochę historii

Pierwszy UTW powstał we Francji w Tuluzie w 1972 r. Jego pomysłodawcą był socjolog i prawnik, profesor Pierre Velas. Początkowo zajęcia odbywały się w czasie letniej przerwy wakacyjnej, ale inicjatywa spotkała się tak dużym zainteresowaniem, że szybko uruchomiono działalność całoroczną. Kilka lat później także w Polsce pojawiły się pierwsze takie placówki. Prekursorem była placówka utworzona w 1975 roku przy Centrum Medycznym Kształcenia Podypło-

mowego w Warszawie z inicjatywy lektorki prof. Haliny Szwarz.

Obecnie w Polsce funkcjonuje prawie 500 UTW, które zrzeszają ponad 120 tysięcy słuchaczy. Ofertę edukacyjną dla seniorów przygotowują także inne instytucje i organizacje, najczęściej domy pomocy społecznej, kluby seniora czy gminne ośrodki kultury, jednak UTW mają szczególną pozycję. Zostały docenione m.in. przez polskich senatorów – rok 2012 został ustanowiony przez Senat RP Rokiem Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Za przyjęciem uchwały w tej sprawie zagłosowało 78 senatorów, nikt nie był przeciw, nikt też nie wstrzymał się od głosu.

Modele działania

Obecnie funkcjonują dwa podstawowe modele uniwersytetów trzeciego wieku: francuski i brytyjski. Oczywiście wiele jednostek łączy w sobie cechy zarówno jednego, jak i drugiego, stając się hybrydami. Model francuski jest ściśle związany z ośrodkami akademickimi. Cechuje go wysoki poziom działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej. Działające w tym nurcie ośrodki są dość zróżnicowane pod względem form organizacyjnych (pełna integracja z uczelnią, ścisła współpraca lub niezależność od uczelni). Zajęcia prowadzone na uniwersytetach francuskich mają następujące formy: wykłady, warsztaty, kursy, seminaria, wycieczki, zajęcia ruchowe oraz inne. Działalność uniwersytetów finansowana jest z opłat słuchaczy, subsydiów pochodzących ze środków samo-

rządowych lub pochodzących od sponsorów.

Brytyjski model bywa nazywany modelem Cambridge. Oparty jest na samokształceniu i samopomocy seniorów, bez wsparcia ze strony uczelni wyższych. Seniorzy sami organizują zajęcia, wykorzystując własną wiedzę i doświadczenia życiowe. Tego typu uni-

Minęły czasy, gdy dziadkowie zajmowali się tylko wnukami lub spędzali dni przed telewizorami. Dziś wejście w trzeci wiek nie oznacza już schyłku życia, a raczej początek nowego etapu. Więcej czasu dla siebie, więcej czasu na rozwijanie pasji i podejmowanie nowych wyzwań.

wersytet może zostać założony właściwie przez każdą osobę lub instytucję (fundację, stowarzyszenie). W tym nurcie istnieją zarówno uniwersytety liczące kilkaset słuchaczy, jak i małe, mające od kilkunastu do kilkudziesięciu słuchaczy. Te ostatnie funkcjonują zazwyczaj w mniejszych miejscowościach. Oferta edukacyjna uniwersytetów jest zróżnicowana – wykładane są przedmioty akademickie, ale prowadzone są również zajęcia praktyczne: plastyczne, kulinarne, rękodzielnicze, sportowe i inne, w zależności od potrzeb i zainteresowań seniorów. Niektóre uniwersytety współpracują ze szkołami wyższymi, większość jednak pozostaje zupełnie niezależnymi

ośrodkami kształcenia, spełniającymi oprócz funkcji poznawczych, również integracyjne i terapeutyczne.

Ogólnopolskie koalicje

Obecnie w Polsce funkcjonuje kilkadziesiąt uniwersytetów trzeciego wieku. Inicjatywa jest coraz bardziej popularna, wciąż powstają nowe. W związku z ich ogromną liczbą oraz sporym potencjałem, ale też różnorodnością, pojawia się wiele organizacji lub stowarzyszeń zrzeszających pojedyncze jednostki. Są to m.in.: powstała w 2007 roku Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Fundacja Ogólnopolskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku, która skupia 148 jednostek z całego kraju czy Ogólnopolska Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku „Aktywny Senior”, zainaugurowana w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu. Ta ostatnia została utworzona z inicjatywy środowisk naukowych i stanowi forum współpracy i ogólnopolskiej promocji tych uniwersytetów trzeciego wieku, które – oprócz oferty dydaktycznej i naukowej – zapewniają słuchaczom możliwość udziału w zajęciach, projektach i wydarzeniach ukierunkowanych na rozwijanie aktywności społecznej (sportowej, artystycznej, kulturowej, rekreacyjnej itp.) oraz działają na rzecz integracji międzypokoleniowej i wyrównywania szans osób starszych. Najważniejszym celem Sieci UTW „Aktywny Senior” jest propagowanie modelu uniwersytetu trzeciego wieku jako instytucji sprzyjającej nie tylko zdobywaniu

◀ Na zdjęciach: Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu

wiedzy, ale także integracji i aktywizacji społecznej. Celem jest również zrzeszanie uczelni, stowarzyszeń i innych organizacji oraz instytucji prowadzących działalność statutową w zakresie edukacji i aktywizacji osób starszych, promowanie najlepszych polskich uniwersytetów trzeciego wieku, integrowanie środowisk związanych z działalnością UTW, realizowanie ogólnopolskich inicjatyw aktywizujących osoby w wieku 50+, reprezentowanie uniwersytetów trzeciego wieku skupionych w Sieci na forum ogólnopolskim i międzynarodowym, udzielanie członkom Sieci wsparcia merytorycznego i organizacyjnego oraz tworzenie warunków sprzyjających aktywnej współpracy polskich uniwersytetów trzeciego wieku.

Sosnowiecka sieć UTW „Aktywny Senior” zrzesza najlepsze polskie uniwersytety trzeciego wieku, które podejmują realne i efektywne działania na rzecz włączania społecznego seniorów i pobudzania ich aktywności w różnych wymiarach życia. Udział w Sieci jest bezpłatny. Sieć jest otwarta dla wszystkich UTW w Polsce, bez względu na formę prawną i status, pod warunkiem że działalność uniwersytetu aplikującego do Sieci ukierunkowana jest nie tylko na prowadzenie dydaktyki, ale obejmuje działania rozwijające inne formy aktywności społecznej słuchaczy.

Przyjęcie w poczet członków to dla UTW wyróżnienie i prestiż, ale także odpowiedzialność za jakość prowadzonych zajęć oraz wartość oferty zorientowanej na aktywizację seniorów i integrację międzypokoleniową. Aby

przystąpić do Sieci, należy wypełnić deklarację członkowską, przedstawić zakres swojej działalności oraz opisać, w jaki sposób proponowana oferta sprzyja aktywizacji społecznej seniorów, integracji międzypokoleniowej i kształtowaniu postaw obywatelskich. Przystępując do różnego rodzaju zrzeszeń i sieci, uniwersytety trzeciego wieku otrzymują wsparcie i szansę na dzielenie się dobrymi praktykami z innymi jednostkami. Najczęściej pakiet korzyści obejmuje:

- oficjalny certyfikat udziału w Sieci, który potwierdza, że UTW zapewnia słuchaczom ofertę na wysokim poziomie, w tym możliwość udziału w zajęciach, projektach i wydarzeniach ukierunkowanych na rozwijanie aktywności społecznej;
- nowe możliwości promocji poprzez kanały marketingowe sieci (strona internetowa, newsletter itp.);
- możliwość prezentacji i promocji własnej oferty jako pozytywnie zweryfikowanej pod kątem roli w aktywizacji społecznej seniorów i działań na rzecz włączenia społecznego;
- możliwość udziału w organizowanych przez sieć konferencjach, seminariach, sympozjach i warsztatach, np. na temat pozyskiwania funduszy europejskich na działalność uniwersytetów trzeciego wieku czy promocji działań UTW;
- możliwość uczestniczenia w ogólnopolskich przedsięwzięciach adresowanych do słuchaczy UTW, które sieć organizuje dla swoich członków;
- prawo korzystania z pomocy eks-

perckiej i baz wiedzy udostępnianych przez sieć zrzeszonym w niej podmiotom (pomoc prawna, księgowość, marketingowa itp.);

- prawo udziału w wydarzeniach integracyjnych i aktywizujących;
- kontakty z innymi działającymi w Polsce uniwersytetami trzeciego wieku oraz możliwość uczestniczenia wraz z nimi we wspólnych projektach, ukierunkowanych m.in. na pozyskiwanie funduszy europejskich w nowej perspektywie finansowej UE;
- nowe możliwości wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w środowisku osób i instytucji związanych z działalnością uniwersytetów trzeciego wieku;
- uczestnictwo w opracowywaniu i wdrażaniu, w skali ogólnokrajowej, nowoczesnych standardów działania uniwersytetów trzeciego wieku.

Złoty wiek

Uniwersytety trzeciego wieku stały się bardzo popularne nie tylko dlatego, że oferują słuchaczom atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu. Uczelnie są dla seniorów także miejscem spotkań z podobnymi do nich osobami. Wspólnie stawiają czoło samotności, wspólnie rozwiązują problemy zdrowotne czy prawne. Konsultują się, doradzają sobie i nawiązują nowe przyjaźnie. Korzyści, jakie płyną z uczestnictwa seniorów w takich projektach sprawiają, że starość nabiera barw, stając się nie szarym i monotonnym, a złotym – pełnym nowych wyzwań – wiekiem. ■